

Алекс Болдин

Лъки

В памет на Емо,
който така хубаво умееше да разказва!

Едва ли има нещо по хубаво и романтично от една лятна вечер край разпаления огън от елови цепеници някъде високо в планината. Романтиката се засилва още повече ако читателя узнае, че мястото е Рила планина, а по точно на поляната пред хижа Скакавица. Един голям лунен полумесец, сякаш изкован от старо сребро, бе надникнал любопитно иззад високия хребет и ръсеше изобилно бледата си светлина върху малката групичка уморени туристи, насядали край разпаления огън. Призрачните им сенки се извиваха в причудливи фигури по стената на красивата хижа. Те внезапно се бяха умълчали, загледани в жълтите огнени езици на огъня, уморени от осемчасовия преход по билото на Рила, унесени всеки в своите мисли. От близката елова гора се дочу шумолене. Не след дълго от там излезе един техен колега, носещ голям наръч полуизгнили, набързо събрани елови клони. Той пристъпи към огъня и пусна с облекчение своя товар край разгорилите се дърва.

– Генчо, ела седни при нас! Събрахме достатъчно. Ще стигнат за цялата вечер! – подкани го Росето.

– Не зная дали сте минавали по зимната пътека от хижа „Седемте рилски езера“ до тук, но мога да ви уверя, че е истинско изпитание на волята и нервите. – обади се Ботка.

Преди две години ми се случи да мина по нея, при минус 15о С. Не бих го повторила. Беше такава силна виелица, че едва не ни затрупа снега... Вълците щяха да ни изядат.

– Я дайте да си говорим за по-човешки неща. – тихо и с мек глас предложи Емо. Някой чувал ли е думата „ренегат“? – Настъпилата тишина му подсказа, че е привлякъл вниманието на приятелите си. Той се покашля глухо и започна да разказва една от своите странни и интересни истории, в които истината и ярките метафори внезапно грабваха вниманието на слушателите и създаваха една неподправена атмосфера на обаяние и оживление.

– Значи, доскоро имах един интересен приятел. Казвам доскоро, защото с времето се уверих, че ренегатът е обречен да няма приятели. Не желая да споменавам името му, нека то просто да бъде Лъки. Тази дума знаете, че означава щастлив човек. Може би много често Лъки е бил щастлив, но след всяко негово, насила добито щастие, логично е следвало голямо разочарование. Разочарованието у ренегата естествено идва от постепенната му изолация от хората. Те, както знаете не вярват на човек, който за да си създаде изгода и улеснение в живота постоянно мени възгледите и нравствената си физиономия.

– Такъв човек ти е бил приятел? – запита Симо.

– Да, съвсем доскоро. Лъки, как да ви кажа иначе е симпатичен човек. Усмихне ли ти се, сякаш виждаш едно голямо усмихнато дете. Тая негова усмивка най-вероятно е подвела доста хора.

– Е, по усмивката явно не можеш да прецениш човека. – допълни Росето.

– Лъки го познавах от малък. Беше ниско и набито момче. Срещахме се по коридорите на гимназията. Знаех, че тренира тежка атлетика. Имаше едър гръден кош и големи изпъкнали мускули, които се отразяваха на походката му. Вървеше с широка крачка с разперени настрани ръце. Абе момче, спортист.

Де да беше си останал със спорта, а то някой му беше внушил да става инженер.

– Спортистите, чувал съм, получават доста професионални деформации. Развиват мускулите за сметка на ума. – из коментира Симо.

– Що се касае за Лъки, нямам такова впечатление. Уверих се обаче, че е много упорит човек. Като че ли инженерната професия осезателно му тежеше. А затрудненията решаваше по един свой ефикасен начин. С напоритостта на кафърски бивол и постоянството на голия охлюв, бавно и неотменно се докопваше до ръководни длъжности. Най-просто казано, постоянната му цел беше да бъде началник. И в тая си цел действуваше безкомпромисно. С неизтощима енергия сриваше всички пречки пред себе си, подменяше приятели и най-вече политическите си убеждения докато постигнеше своето.

– Говориш така, като че ли ти е бил началник. – заинтригувано зададе въпроса си Генчо.

– Да! И не един път, а три пъти!

– О-о-хо-о...!

– Спомняте ли си събитията в Чернобил?

– Има ли някой да не ги помни?

– В завода в който работех, Лъки ни събра на инструктаж. Тогава изпълняваше длъжността заместник директор и му бе наредено да ни информира за аварията. Изпъчи се той пред стреснатия народ и като започна бавно и издебело. „Другари, призовавам ви към спокойствие... За нашата страна не съществува никаква опасност... Положението е овладяно...“ и така нататък, и така нататък.

– А народът лапаше марулената салата, нали беше сезон на салатите, и не знаеше какво го очаква. Десет години след това раковият диспансер се препълни с болни. – въздъхна Симо.

– Разбирате кои бяха заместник директори през това време? Ако не

се сещате, ще ви кажа. Много, ама много доверени хора на партията.

Лъки разбира се не правеше изключение. Обичаше партията, обичаше младите техноложки, а най-вече обичаше себе си.

– За какви техноложки наемкаваш?

– Едно много младо моме, току що завършило инженерния институт, постоянно му бършеше бюрото от прах. После дълго се чудехме защо момето бе повече от месец в болнични. Трябвало е да се справя с нежеланата бременност. По онези времена директорът свирепо ми бе орязал заплатата. Нещата с мен бяха стигнали до уволнение. Явявам се аз при прекия си началник, разбирайте Лъки, и му разказвам за болките си. Така и така, казвам му, шефа няма право в случая. А той кима с глава, съгласява се с всяка моя дума и накрая останах с убеждението, че ще ме защити и конфликта ще бъде разрешен. Ами! Напрасно съм се надявал! От устата му не се отрони и дума в моя защита пред висшето началство. Щом не го касаеше лично, защо да се смразява с „другаря директор“, нали така? Съкратиха ме! За щастие успях да си намеря работа в конкурентния завод на нашия. Работата ми беше напрегната и през една мека и топла зима реших да взема малко отпуск за да си почина и отидох на море.

– На море през зимата?

– Защо бе Генчо, не си ли ходил? Приказно е, особено на Златните пясъци. Тихо, спокойно, приятно. В края на почивката, за най-голяма моя изненада, в автобуса от Варна, се засякохме с кой мислите? С Лъки! Като ме видя се зарадва и заговорихме като стари приятели. – Какво на-сам, питам го? В командировка ли? „Почти!“ – обяснява той. „Нещо ме награби службата та рекох да си почина малко в хотел «Интернационал». Всички знаят, че съм в командировка. Ама ти мълчи, да не си се разприказвал на някого, че не зная какво ще ме правят ако разберат.“ – Какво ми влиза в работата, казвам му. Почивай като ти се почива. Тогава не отдадох значение на тази среща. По късно обаче се разбрах, че и него са го подгонили в оня завод.

– Как така?

– Ами когато ми стана отново началник! По неведоми пътища Лъки си бе уредил длъжността „началник отдел“ и то на отдела в който работех. Да си призная, в тоя отдел обаче се работеше здраво и на всеки работата се оценяваше многостранно и ежедневно. Мина, не мина ден и като тръгнаха едни слухове, че Лъки чете прекалено много вестници вместо техническа документация. Че бил бавен. Че не можел да реагира адекватно на проблемите. С една дума за кратко време около него се

запуши. Като капак на всичко един майтапчия го заснел с видеокамера на един осмо – мартенски банкет как танцува кючек.

– Ха-ха-а-а! Кючек!

– Да бе, но целият саир не беше в това. Камерата бе снимала десет минути непрекъснато най-детайлните извивки на неговия задник, снимала, снимала...без Лъки да се усети какво става. Почти всички изгледаха тоя филм. Видях го и аз. Трябва да ти кажа, тоя оператор си го биваше. Голямо шоу стана. След тоя случай Лъки си взе девет месеца отпуск и отиде в Гърция за да бере домати. Като се върна, нещата с него бяха стигнали до уволнение. Новият партиен секретар го бе взел под око и за една бройка не го уволниха. За да се замажат фаловете го изпратиха в командировка в бившия СССР. На всички бе ясно, че той нямаше да се справи и затова му причислиха компания. И кой мислите, че беше тая компания...?

– Да не би ти?

– Позна! Вероятно той ме бе изискал от директора, като стар подчинен от предишния завод. Не бях ходил толкова далече в командировка, но се случи!

– Нагледал си се на изпълнения – опита се да познае Симо.

– Че те едно и две ли бяха? Най-яркото от всичките беше как се провеждаха служебните руски банкети. Елитът на завода се събираше с милите „болгарские братушки“ и водката се пиеше на каси, както тук у нас бирата.

А накрая бе даден такъв фантастичен банкет че на българина му е бедна фантазията да си го представи. Трябва да подчертая, че Лъки поне на банкетите не се изложи. Той така вещо обясняваше на руснаците как се пие ракията у нас, че ония цъкаха и не вярваха на ушите си. А така също и държеше на пиене. Спортист човек! Това не му пречеше няколко пъти да се освини с алкохол до такава степен, че да го влачим под ръце до хотелската стая.

Не зная дали ви казах, че Лъки е нисък на ръст човек, един и петдесет и шест сантиметра. При моята височина един и осемдесет, когато се движехме заедно изглеждахме като пълно подобие на Крачун и Малчо. Спомням си и как се загубихме в московското метро. На мен ми се беше свило сърцето от притеснение дали ще можем да се оправим с нашия беден руски език. Аз нервно бързах напред, а Лъки с малката си крачка подтичваше след мен. В метро станцията където се случи събитието имаше монтирано на стената едно голямо огледало което те хваща в цял ръст. Както си бързах се обърнах към огледалото и като видях как

изглеждаме отстрани, спрях. Че като ме напуши един смях. Смеех се така, че чак привлякох вниманието на околните руснаци. А Лъки уплашен и пребледнял, повдигнал нагоре с въпросителен, детски поглед глава ме пита. „Какво бе Емо? На какво се смееш?“ Как да му отговоря. Щеше да ми се обиди. Пък нали ми бе и началник. От неговия стреснат въпрос още повече ме досмеша.

– Е, видял си и ти задгранична командировка. – каза Ботка.

– Как ли не! Първата и последната през целия ми досегашен живот. А след това се случи така, че властта на комунистите падна. Едни от тях правеха митинги със знамена, за да укрепят разклатените си партийни редици, а други захвърляха партийните книжки и се вливаха в СДС. Лъки беше от последните. Много бързо се боядиса тоя човек. От червен изведнъж стана син.

Този период от време и информацията за него малко ми се губи но съдбата се изхитри и отново ни събра. С Лъки бяхме минали вече по една две години през хищните зъби на безработицата, така че когато пак се видяхме и двамата бяхме вече служители в една държавна инспекция.

– И Лъки ти беше отново началник! – уточни Генчо.

– Е-и-й, много познаваш! От теб ще стане голям екстрасенз! Пак началник разбира се и първи довереник на директора. Двамата бяха стари „бойни другари“, с проверени от времето връзки и със свирепа нова партийна принадлежност. Времената бяха такива, че във всяка държавна служба имаше по две антагонистични идейни групи, борещи се за надмощие, от старата БКП и от новото СДС. В зависимост от властващото правителство надмощие вземаше ту едната, ту другата група. При един от тези правителствени обрати Лъки и неговият „боен другар“ изгърмяха. По-точно изгърмя „бойния другар“, а Лъки без коментарно последва неговата съдба.

– Как ли се е чувствал? – попита Росето.

– Ами как! Като амбулантен търговец на битака. Гладът го бе принудил да наеме една сергия за продажба на амбулантни стоки и той геройски се опитваше с нейна помощ да преживява по някакъв начин. През съботите, рано сутрин, нарамваше два големи сака и хващаше влака за София. Напълваше ги с дрънкулки в пазара на Илиянци и в понеделник висваше отново край сергията. Неочакван обрат за човек свикнал да бъде началник нали?

– Не му е било леко! – хуманно уточни Генчо.

– Не само на него. И на мен също. Две години и аз бях безработен. Правителствените чиновници решиха, че от държавната служба където

работехме няма голяма полза и съкратиха персонала наполовина. Така че без да бъда партийно пристрастен неволно станах поредната изкупителна жертва. Безработица, ей знаете ли какво нещо е това...? Съсияя на качествен човешки ресурс!

Туристите бяха притихнали. Всеки бе опитал от тази благодина на демокрацията. В настаналата тишина отчетливо се долавяше сънливия роман на река Скакавица. Силният огън вече беше прегорял. Огнено червената жаравя тлееше и осветяваше в алено лицата на насядалите туристи. Лунният сърп се бе преместил доста на запад досама черната елова гора. Някъде далеч изкряка кукумявка тръгнала на нощен лов.

– Интересен екземпляр е тоя Лъки. – промърмори Симо.

– Повече от интересен. Още не съм разказал за най-интересното.

– И какво е то?

– Ами за изборите.

– Кои? Последните ли?

– Да! Сега нали сме нещо като царство. Хем царство, хем парламентарна република. Уникален европейски експеримент! Цар-министър председател, негова партия гръмко наречена „национално движение“, и един излъган, смазан от мизерия и мафиотски тормоз народ. Как стана това, не мога да го проумея. Все си мисля, че такива като Лъки са неизкореними.

– Защо? Какво общо има Лъки? – неосведомено запита Ботка.

– Тук е целият майтап. Лъки стана царски човек. Срещам го веднъж на улицата. Спираме се, ръкуваме се, а той ми пъха в ръката малко календарче с цветния лик на Царя. „Тук е истината, казва. Сега през юли ще вземем властта.“

– Най-напред не му повярвах. Уви, прав е бил. Идва една вечер у дома и ми казва, „Емо дай да презапишем един филм.“ – Какъв филм го питам. „Ще видиш! Ти нали имаш видео? Аз ще донеса моето и ще го презапишем.“

– Донесе Лъки видеото и започнахме презаписа. Гледам аз филма и не вярвам на очите си. Сцената на действие е местната черква. Сценичните лица, един пеещ поп и шепа хора навели глави.

Те държахя в ръцете си по една свещ, а от време на време протягахя дясна ръка и бавно и тържествено се кръстеха. Отпред в челната редица стои Лъки, облякъл черно сако, вързал черна вратовръзка, кръсти ли се кръсти. – Какво става бе човек? Какво е това? – питам го. „Това казва е панихида по случай смъртта на царицата майка. Този филм ми е много нужен!“ – Не изчакал да мине изумлението ми той обясни. „Като вземем

след изборите властта това ще бъде много ценен за мен документ. С него ще се види кой е бил верен на Царя. Важното е да си активен преди изборите а не след тях, разбираш ли?“

– Стоях като ударен от гръм и не знаех какво да му отвърна. След два месеца Лъки се самоизбра за градски координатор на царското движение. В една неделна утрин събра няколко свои нови съидейници, повика един камион и всички пренесоха куп мебели до сградата на читалището, където между другото бе наел стая за офис на движението.

– И ти сигурно му помогна? – недоверчиво попита Росето.

– Да помогнах му! Помоли ме, а както знаете, не обичам да отказвам на стари познати. По това време отново бях безработен. Той добре използва социалното ми състояние и ми пусна мухата, че ако победят в изборите за всички негови безработни приятели ще има работа.

– Като го познаваш толкова време, как можа да се хванеш на уловката му? – недоверчиво каза Симо.

– Не само аз се хванах. Хвана се голямата част от българския народ. Тези сини и червени партийни мошеници ни бяха втръснали до краен предел. Отчаяният човек се хваща и за сламка.

– Дори сламката да е гнила? – възмути се Росето.

– На кой му хрумваше тогава, че сламката е гнила? Май от всички активисти на това движение по голямата част бяха все бивши, отхвърлени, неудачни управници. Лъки си бе направил собствен партиен офис.

В него бе поставил едно огромно, масивно бюро. Като нямаше какво друго да прави, седеше зад бюрото по цял ден и слухтеше за приближаващите събития. Една бивша колежка от завода миеше прозорците на офиса му, бършеше праха от мебелите, преподреждаше столовете, наредени по стар партиен ред като за оперативка. От време на време се отбивах да го видя, а той с нарастващ ентузиазъм ми внушаваше своите нови „царски“ идеи. Голям портрет на негово величество, поставен в позлатена рамка, се мъдреше на стената зад гърба му. Вляво в ъгъла, закрепено с връвчици, бе опънато жълтото знаме с герба на царската династия. От стените, поставени в портретни рамки, съсредоточено наблюдаваха членовете на царското семейство. Един набиващ се в очи плакат, „Бог, цар и отечество!“ стръскаше всеки влязъл посетител.

– Много интересен екземпляр е тоя Лъки! – повтори Симо.

– Всички знаете, че те взеха властта. Но най-интересното бе след това, когато си поделеяха служебните постове. Два дена след изборната победа като се разтича оня Лъки. Вярвам че е обиколил целия бивш окръг. Тичаше от град на град, от село на село, не пропусна да дойде и у

нас. И за какво мислите че тичаше?

– Вероятно за да си уреди служебно място!

– Ама ти май-наистина си екстрасенз! Ходеше с едни дебели тетрадки за да събира подписи. Това беше нещо като писмено обществено мнение. Най-отгоре в челния лист се мъдреше декларация, че той, разбирайте Лъки, верния привърженик на величеството, притежава много ценни управленски качества. И като такъв, е най-подходящият кандидат за кмет в родния си град.

– Сериозно? Хей, това е върхът! Аз не бих го направил! – заяви Симо.

– Повечето не биха го направили, но не и Лъки.

– И стана ли кмет?

– Не успя! От София поставиха друг. Вероятно са му чели биографията, но го направиха заместник кмет.

– Хей това е!

– Сега е вече голям началник. Непрекъснато го излъчват във филми по местната кабелна телевизия. Някой обаче ми каза, че не се е погаждал с кмета. Не били му дали достатъчно ръководни права.

– Или пък някой негов недоброжелател е прошушнал на кмета за тетрадките с писменото обществено мнение. – засмя се Симо.

– Може и така да е, не зная. Напоследък обаче го виждам все замислен, умълчан. Нещо отбягва да ме поздравява.

– А изпълни ли си обещанието? Да ти уреди работа.

– Обещанието си той забрави още с влизането в новия кабинет. Мина почти една година от изборите, а аз съм си още безработен. Преди седмица намерих приятел, съсед на кмета. Та него помолих да ми ходатайства за работа. Вероятно е свършил работа.

– По какво съдиш?

– Съдя по това, че след два дни ми се обади Лъки. С равнодушен глас ми каза, че говорил с един директор на едно все още не приватизирано предприятие за мен и работата ми почти била осигурена. Обадох се аз на тоя директор, а той ми се кълне, че въобще не е имало подобен разговор с градския заместник кмет. Най-вероятно Лъки е бил случайно в кабинета на кмета по това време и е чул този разговор, касаещ моята персона. Нетърпеливо е побързал да си припише актив. Та мисълта ми беше за думата „рenegат“. След като ви разказах тая история на всеки му е ясно какво означава тя.

– Човек с много лица! – възмутено обяви Росето.

– Меко казано! – допълни Генчо.

– Съгласен съм, но мисля че е вярно едно. Не всеки може да бъде такъв! Но всеки може да се излъже...!

Огънят беше вече почти изгаснал. Някой от групичката туристи сънливо се прозя. Един светъл перест облак закри лунния сърп и настъпи тържествена, лятна, рилска нощ. От тъмната елова гора отново се чу крясък на хищната кукумявка.

– Да хвърлим малко вода в жаравата и да идем в хижата да се насипим. Утре ни чака последния преход до Сапарева баня. – обяви Емо.

Туристите уморено се надигнаха и се запътиха към заспалата и умълчана хижа Скакавица. Последен Генчо, бавно и методично започна да гаси въглените с бутилка планинска вода. Той се изправи и се загледа в проблясващата иззад облаците луна.

– Ренегат! Емо е прав! Такъв човек не може да бъде щастлив!. – В отговор отново се чу крясъкът на кукумявката. Вероятно и тя беше съгласна с неговата констатация.

КРАЙ

© 2003 Алекс Болдин

Източник: Авторът

Разпространява се при условията на лиценза „Криейтив Комънс – Признание –
Некомерсиално – Без производни“ версия 2.5 (CC-BY-NC-ND version 2.5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2942>]